

ВІСТНИК

ПОЛІТИКИ, ЛІТЕРАТУРИ Й ЖИТТЯ

Виходить що неділі. — Менших рукописей не звертаєть ся.
Адреса: Wistnyk, Wien VIII., Josefstädterstraße 79, II, Tür 6.
Телефон: 13430. Чек. конто: ч. 107.090.

Передплата: річно—20 К., 10 карбованців; піврічно—12 К.,
6 карб.; квартално—6 К., 3 карб. Ціна поодинокого числа
50 сот., 50 шаг. Зміна адреси 50 с., 50 шаг.

V рік. Ч. 13.

Відень, 31-го марта 1918.

Ч. 196.

В перші роковини Української Центральної Ради.

Дня 20 марта уплив рік часу, відколи за ініціативою під політичним оглядом найбільше виробленої української партії, а саме соціалдемократичної робітничої партії, повстала Українська Центральна Рада, яка взяла в свої руки керму українського руху. Зорганізувавшись тоді з представників усіх культурних і політичних організацій, Українська Центральна Рада була наново вибрана на всеукраїнським національним зїзді у квітні, а потім і зреформована тим робом, що прийняла в себе Всеукраїнські Ради селянських, солдатських і робітничих депутатів і представників національних меншостей, які живуть на Україні.

Будучи суррогатом українського парламенту, У. Ц. Рада не встигла передати своїх уповноважень Українським Установчим Зборам. Большевицька трагедія, що татарським лихоліттям насунула на Україну, перешкодила скликанню Українських Установчих Зборів і справу їх скликання розв'яже У. Ц. Рада в сих днях.

Кермуючи ся виключно інтересами українських трудових мас, Українська Центральна Рада довершила діла, за яке з глибокою подякою згадуватиме Україна по віки, вона „возвеличила малих отих рабів німих“ і створила з них суверенний український народ. А успіхи величезної праці У. Ц. Ради тим гідніші подяву, чим більше тернистий був шлях, який вона пройшла за рік свого існування, шлях тяжкого, кривавого визволювання України з лаб московських централістів: кадетів, Керенського, большевиків. Найболючіша була большевицька навала й вона повинна дати Україні науку раз на все — ніколи та в ніякій формі не шукати федеративного звязку з Московщиною.

Провід У. Ц. Ради був у пасливых руках третього найвищайшого діяча нової, відродженої України, по Шевченкови та Драгоманову, проф. Михайла Грушевського. Його дотепершній досвід у громадянській праці, познайомленне з соборною Україною, знамените знанне історії України й загальної, енергічність, ідейність і безприкладна працьовитість робили його провід незаступним і певним успіху. Сі великі й рідкі прикмети голови У. Ц. Ради заважили дуже при пляновім етаповім розвитку українського національного руху від записки, представленої свого часу міністрам бувшої Росії в Петрограді через перший, третій і четвертий Універсали — до повної державної незалежності України.

Чим був проф. М. Грушевський для Ц. Ради, тим був найталановитший теперішній український письменник Володимир Винниченко яко голова Генерального Секретаріату, який заступила пізніше Рада народніх міністрів з Всеволодом Голубовичем на чолі. Цікаво для прикладу пригадати собі згадану вище записку з її проханнями й ті завдання, які виголосив голова новозреконструованої Ради народніх міністрів яко програму свого міністерства, хоч які

великі недостачі та прогалини виказує отся програма, напр. нема пляну праці може найважнішого серед теперішніх обставин міністерства для української держави, — міністерства просвіти. Ось згадана програма: Дебросусідські відносини до всіх держав. Змагати до того, щоб усі держави признали самостійність України, закінченне миру з Росією, переговори з Румунією. Се щодо заграничної політики, а щодо внутрішньої: охорона ладу, заведенне окремої міліції, удержанне всіх здобутих революцією свобод. Військове міністерство створить переходову армію, яка пізніше перемінить ся в фахове військо. Народня армія ново організуєть ся на демократичній підставі. При заграничній торгівлі переводить ся принцип державного монополю або повний державний нагляд. Для комунікаційних справ передбачено нові засади. Залізницї є національним добром з угляденнем приватної ініціативи. Почта й телеграф мають як найшвидше розпочати комунікацію з заграницею. Стації іскрових телеграм удержавлюють ся. Міністерство харчових справ має при помочи окремих уповновласнених для поодиноких українських земель забезпечувати міста потрібними продуктами й пособляти розвиткови торгівлі. Земельну реформу проводять новозреформовані сільські комітети.

Доля українського парламенту—Ц. Ради та виконавчої влади, давнішого Ген. Секретаріату й теперішньої Ради народніх міністрів з веселими й тривожними хвилями пережила не тільки Радою і її міністерством, але й усім національно свідомим українським народом. Не один биль був би заощадив ся, колиб Україна створила була в свій час сильну, здисципліновану національну армію. Чого не зроблено в минувшій, те треба конче наздігнати в теперішности й будучині, бо тільки сильна, на європейський зразок організована українська армія може захистити здобутки революції й повну самостійність держави українських трудових мас, Української Народньої Республіки.

Україна переживає тепер під кожним оглядом переломовий момент і ми певні, що коло Української Центральної Ради сконсолідують ся всі українські партії, всі стани України, всі народи, що живуть в Україні, всі будуючі елементи й допоможуть Українській Центральній Раді й Раді народніх міністрів вивести неушкодженою українську державу з теперішньої переломової хвилі на шлях повної самостійности Української Народньої Республіки.

У. Ц. Раді за довершене найглибша подяка, а для дальшої праці найкращі бажання від українського народу, зокрема від усіх полонених-Українців.

Слава Українській Центральній Раді!

Слава її Голові проф. Михайлови Грушевському!

Слава Раді народніх міністрів!

Хай живе самостійна Українська Народня Республіка!

втягнена у війну. Та ми заключаємо мир не для продовжування війни.

Спинаючи ся над торговельним договором, Кушнір вказав, що він вигідний для української держави. . . Про міжнародні відносини України бесідник говорив: Ми змагаємо до федерації з сусідами. Житимемо з ними в згоді, зокрема з новою державою, яка відроджується, з Польщею (оплески). А також і з російською державою. Мировий договір дає нам можливість бути незалежною, суверенною державою. Ми будемо бороти ся проти всяких зовнішніх спроб вмішувати ся в наше життя. Будемо старати ся зберігти для трудових мас нашого народу добуті добра. Ми будемо проти всяких замірів імперіалістів. Сей трактат, святий для нас, буде святий і для тих держав, з котрими ми його підписали. І всі зобов'язання трактату будуть виповнені.

Наша фракція—закінчив Кушнір—за передачею мирового договору до комісії та за його ратифікацією тому, що сей договір дає можливість розвитку всім нашим свободам яко незалежної держави! (бурхливі оплески).

Від фракції російських соціалістів-революціонерів промовляв Скловський, який закінчив свою промову заявою, що не може висловити ся остаточно про мировий договір, поки не познайомить ся в комісіях з усіма його економічними постановами.

Від фракції поалейціон заявив Ревуцький, що з огляду на те, що заключення миру се довершений факт, завданням тепер є, яке становище зайняти, щоб відчутно як найменше наслідки сього миру. Бесідник закидав, чому в мировий договір не згадано про національні права закордонних Українців, Буковинців, про жидівську справу. Говорячи про відносини до Німеччини, бесідник підкреслив, що Німеччині потрібна велика Україна, з широко розвиненими межами на схід і захід. А звідси можлива й ізоляція України. Німеччині потрібний другий шлях до Індії. Перший шлях був через Берлін—Царгород—Багдад, а другий—Берлін—Тавріс.. через Київ. Треба киче подумати про те, щоб найреакційніша держава Румунія, поки можна про се говорити, не взяла собі нічого з наших земель без пласбіциту, але тільки при помочи військ Братіяно й Фердинанда. Україна—говорив бесідник—стоїть перед великою зовнішньою небезпекою. Треба стеретти ся, щоб не стати забавкою в чужих руках. Необхідне збереження твердої позиції, внутрішня консолідація, найшвидше скликання Української Установчої Ради. Мир се факт—закінчив бесідник—і ми за передачею мирового договору до комісії, але не передрїшаємо свого відношення до миру.

Сі вістки, які подаємо за „Кієвскоу Мысль“ (ч. 27) з 16 марта, доповнюємо інформаціями Олександра Севрюка для проф. д-ра Людвіка Штайна (Vossische Zeitung, вечірне видання з 22 марта, статя „Політика нової України“). При другім читанню мирового договору, виїнявши Поляків, що виїшли з залі, й російських соціалістів-революціонерів і соціал-демократів, які стримали ся від голосування, наступила ратифікація миру односторонно. По третім читанню прийнято остаточно 17 марта мировий договір і текст ратифікаційного документу.

Красномовна сторінка з життя київської міської ради.

Кожне більше чи менше місто відограє в сучаснім громадським і державнім життю дуже й дуже велику ролю. Повітове місто є осередком життя цілого свого повіту, губерніяльне—губерній, а столичне—цілої держави. В містах скупчені середні й вищі школи, в яких вчать ся діти з усіх околиць повіту, губернії й держави, мають постійний осідок різні культурно-просвітні, політичні й інші громадські організації, які провадять свою корисну роботу серед народу якоїсь більшої чи меншої території. В містах же знаходять

ся торгові, фабрично-промислові й інші заведення з величезним числом робітників, а також усякі громадські й державні установи (суди, земства, почта). Потарі, адвокати, всякі чиновники й інші інтелігентні робітники також живуть майже виключно в містах. З міста йдуть на село всякі розпорядки в просвітних, загально-громадських, державних і ин. справах. Словом, кожне місто тримає в своїх руках цілий провід культурного, політичного й державно-громадського життя.

Від того, хто ствіть на чолі тих всіх організацій і установ, залежить напрям громадської, культурно-просвітної й ин. роботи та загальний розвиток життя в усіх напрямх. Тому всі політичні партії завжди змагають до того, щоб захопити цілий провід у міських і повітових установах у свої руки, щоб повести ціле життя тим шляхом, який найбільш бажаний для кожної партії зокрема. Через се під час виборів до земств, міських рад і ин. установ відбуваєть ся найбільша виборча боротьба.

Для нас, Українців, тепер уже вільних горожан власної вільної демократичної держави, місто набирає ще більшого значіння ніж до сього часу. На місто ми повинні звернути свою найбільшу увагу, бо теперішнє українське місто з політично-національного огляду загрожує нам досить чималою небезпекою.

Як усім добре відомо, населення майже всіх українських міст складаєть ся в значній мірі з елементів або цілком не-українського походження або змосковщеного до того ступня, що воно й не признаєть ся до своєї народности. В багатьох містах деяких губерній України одні тільки Жиди становлять більшість міського населення, а коли до них додати ще Москалів, Поляків і ин., та більшість стає подавляючою. Всім же нам відомо, що не-українське населення, а саме його політичні та громадські провідники в більшости випадків відносять ся до нашої державної незалежности досить вороже. Їм ідея „єдиної недеїмої“ дорожча від ідеї самостійности України. Революція внесла деякі зміни. Ряди свідомого українського громадянства, для яких ідея самостійности української держави стала провідною зіркою в життю, з кожним днем збільшують ся. Національні сили збільшують ся. Але одночасно з тим вороги самостійности України також не сплять і не здали ще своєї „бойової“ позиції та зброї. Вони мобілізують свої сили й, коли не можна буде відкрито щось робити, будуть робити потайки. А тимчасом панове „чужинці“ всяких політичних напрямів старають ся використати своє становище (більшости) в містах. Вибори повідбували ся ще за часів панування пана Керенського, коли ідея самостійности України не мала ще того значіння, як тепер, бо тоді ще багатько найчиріший Українців припускали, що скинувши царсько-деспотичне ярмо, можна буде жити з новою Росією в тіснійшій федералістичнім звязку, а не цілком незалежно, й тільки тепер, побачивши відношення не тільки кадетів, а й надальше йдучої в розв'язанню національного питання російської демократії (большевиків), стали на міцний ґрунт державної незалежности. Через те в міські ради й інші громадські та державні установи попола дуже багатько „чужинців“ і „тоже малоросів“. Українців усюди мало. Як ставлять ся панове „чужинці“ до українізації життя після проголошення вже України самостійною незалежною державою, може бути добрим показником нам повідомлення „Кієв. М.“ з дня 16 березня про одне красномовне засідання київської міської ради.

Дня 15 березня відбуло ся засідання київської міської ради, присвячене заяві міської управи про колективне уступлення. Місця радних заповнені (се дуже рідко буває. Ред.). Публики повно. Засідання відбуло ся під проводом В. Дрелінга, який, відкриваючи засідання, заявив: Раді довело ся пережити не одну кризу, але все то були політичні кризи. Тепер же прийшла на чергу внутрішня криза,—наша управа подаєть ся до димісії. Про причини димісії скаже сам голова управи.

Голова міської управи Є. Рябцов заявив: Доводжу до відома міської ради, що міська управа в цілім її складі зрікається своїх повноважень і просить раду вибрати нових людей. Причини зложення своїх обов'язків переважно ділові. Праця членів управи до крайности утруднюється. Умови, при яких доводилося працювати, не можливі. Загальна руїна цілого господарського організму держави, політичні перевороти тут у Києві, корніловські дні, повстання в жовтні, розрухи в грудні, революція в січні, большевицьке насильство, перевороти, які на цілі тижні зупинили всяке життя і всяку діяльність у місті; салдатчина — нездисципліновані салдати й армії, які свавільно йшли через місто, анархічний большевизм робітників і служачих, все це не давало нам можливості планоно провадити свою роботу. Всі сили пішли на те, щоб успокоювати, стримувати розбурхані пристраси товпи. Іноді здавалося, що погине все, що культурне.

Серед таких умов праці деякі члени вже кілька разів хотіли були скинути з себе свої обов'язки й тільки свідомість того, що це може викликати повну руїну в міських справах, стримувала їх від цього кроку й вони даліше лишалися на своїх відповідальних місцях. Тепер положення змінилося. Анархічно-большевицький чад почав проходити. Помічається бажання праці і появляється можливість тримати провід в поладженню міських справ. Це накладає на управу велику відповідальність (ніби її раніше не було. Ред.). А між тим об'єктивні умови лишують ся, як і попереду, майже неможливі. Грошовий голод загрожують протягти ся ще на місяць. Як пережити сей місяць, — питання тяжке. І тому тепер, коли потрібні найбільші зусилля для того, щоб довести міське господарство до умов, при котрих відкриється широка можливість творчої праці, коли появилися нові чинники, яких не можна назвати помагаючими успішному приложенню культурних сил, — тепер ми вважаємо своїм обов'язком сказати, що наші сили цілком вичерпані, що потрібні нові сили для оновлення і підкріплення тої сили.

Після цього Є. Рябцов відчитав заяву поодиноких членів і прохання о димісію. Я думаю, підкреслив він, що не знайдеться поміж радними таких, які б поприкнули за се управу. Втомити ся було від чого. Було від чого перетомити ся. А між тим перед нами надзвичайно велика робота, для виконання якої потрібний викінчений виконавчий орган міської ради. Через се тільки ми скидаємо з себе свої обов'язки, щоб поставити питання про реорганізацію виконавчого органу в цілій його повноті. Для успішности праці міської ради необхідні умови: внутрішні умови — інтенсивна праця цілого апарату ради, комісій і пленума й зовнішні умови.

Про сі останні я хочу сказати ще декілька слів, бо вони відіграють чималу ролю в утворенню неприємних для творчої культурної роботи обставин. Для плідної культурної праці необхідні умови державного ладу та гарантії горожанських свобод. Се відома правда. Однак вона в міжусобній боротьбі забута. Перекручують ся всі правові поняття і знову насувають ся мара поліційного устрою яко засобу для того, щоб насадити тут на Україні нову державність (!). Вже є ознаки походу проти органів міської самоуправи. Чи звернули ви увагу на розпорядок міністра внутрішніх справ Христюка про недбайливих членів міських і земських управ? Коли я прочитав сей розпорядок, мимоволі запитав себе: чи справді ми живемо в демократичній державі? Щож се за розпорядок? Невже державні провідники думають, що на Україні можна закріпити молоду республіку тим способом, як заведенне чиновництва? Крім того міністер внутрішніх справ Христюк повідомив мене, що в Житомирі видано закон, на підставі якого київська міліція переходить згід розпорядження міської самоуправи під управу міністерства внутрішніх справ. Міністерство запевнює, що се робить ся з добрим наміром на взірць столичних міст Лондону, Берліна й інших. Але я ставлю питання: хіба се можна в нас прикладати?

Може бути, що в культурних краях се й можлива річ, але не в нас у Києві, де національна ворожість має загрожуючий характер. Се є порушення прав органів місцевого саморядкування. Ми вимагаємо негайного скасування цього поліційного закону. Ми віримо, що скасування цього закону тільки допоможе закріпленню нової держави тут на Україні. Не можна ще одного обійти мовчанкою: велика більшість населення Києва не українська (!). Через се демократично вибрана міська рада ніколи не може бути українською радою. Се буде громадська сила—столична міська рада України, льояльна у відносинах до державної української влади та приятельська до українського громадянства настільки, наскільки члени Ради не будуть почувати себе „ізгоями“.

Висловивши ще своє велике незадоволення з виданого українськими юристами меморіалу про необхідну потребу українізації життя в усіх громадських і державних установах, Є. Рябцов додав: Я вірю, що міська рада найде шлях для облугування інтересів населення і, закінчивши організацію свого виконавчого органу, буде бороти ся проти всякої небезпеки й сим допоможе закріпленню нового державного порядку Української Народньої Республіки. Разом з тим я вважаю необхідним заявити, що міська рада повинна й буде бороти ся проти всякого зменшення прав і поваги міської самоуправи, хто-б на се не посягав. Хай знають, кому се треба знати, що се не боротьба проти української державности, а боротьба проти діяльности влади й українського громадянства, котра на мою думку розхитує демократичні основи Народньої Республіки, яка ще не зміцніла“.

Промову міського голови Рябцова міська рада прийняла гучними оплесками. По довшій дискусії міська рада ухвалила висловити членам міської управи довіру і просити їх залишити ся на своїх урядових місцях. В своїй резолюції міська рада поміж иншим зазначила, що на її думку міська управа відповідальна лише (!) перед одною міською радою, яка вибирає її.

По прийняттю резолюції міський голова Є. Рябцов зложив таку заяву: Черпаючи нові сили в ухваленій тільки що резолюції міської ради та сподіваючи ся доповнення складу управи й інших можливостей для закінчення організації виконавчого органу міської ради, члени управи беруть назад прохання про димісію.

Чи не досить красномовно говорить нам се дійсно цікаве засідання київської міської ради, чого можна сподівати ся від панів „батьків міст“, які походять з „чужинців“, а не Українців?

Чи не для кожного ясно, що се все пороблено не тому, що панове Рябцови й компанія перетомлені працею, про віщо так ніби широ говорило ся лише в початку засідання, потім же зовсім забуто, а цілком з інших причин? Чи не кожний зрозуміє як слід сю комедію, розіграну панами радними міської ради, які входять до київської міської ради тому, що більшість київського населення не українська? Але се „демонстрація“ проти українізації громадських і державних установ на Україні та проти того, щоб міську міліцію перебрати з рук не-Українців до рук української державної влади, може бути й справді досить доброю наукою для всіх Українців, які хочуть бути повними господарями у своїй власній хаті, не позбавляючи прав і волі своїх горожан, але й не допускаючи до того, щоб знову прийшли на Україну всякі „червоногвардійці“ й інші бандити для зруйнування молодої держави. Коли для повного безпеченства потрібно робити щось, що може комусь з членів загальнодержавної меншости, які творять у деяких містах більшість, не подобається ся, українська держава мусить робити, хочби панове Рябцови та йому подібні протестували не тільки способами „димісії“, але й иншими. Проти тогож, щоб влада міст не була в руках ворожих українському народови, треба також шукати відповідних засобів.

На становище міст повинно звернути найпильнішу увагу все свідоме українське громадянство. Сього вимагають інтереси української державности, інтереси всього українського народу, якими легковажити ніхто не сміє.

Полонений *Іван Павлюк.*

В справі української загальної національно-державної організації в Австро-Угорщині. *)

Під час сесії української академічної молодіжи з львівського університету появилася брошура п. Камінського п. н. „Університет через підписку“, в якій автор підніс думку, щоб сама суспільність своїм коштом заснувала університет у Львові.

Уважаючи сей проєкт неактуальним, підніс я в однім дневнику гадку, щоб замість університету закладати перше при в а т н і середні й народні школи. Сю статю передрукував зараз тодішній редактор „Діла“ др. В. Охримович, думка сама поширилась і прийнялась серед нашої галицької суспільности. Що вона одначе не увінчалась таким успіхом, якби сього належало бажати, причиною сього вважаю головню недостачу загально-національної організації нашого політично-державного життя. Теперішні обставини зневолюють мене написати кілька слів у тій справі.

В хвилию, коли большевики гуляли по Києві, заключено берестейський мир між Українською Народною Республікою і почвірним союзом. Коли полишити критику його з правничого боку, особливо нещасливу постанову щодо мішаних комісій в цілі усталення надвишки господарських витворів, на боці, становить він в нашім загально-національнім життю по обох боках теперішнього кордону передомову подію. Поляки без ріжниць партій поборюють його, галицькі Українці без ріжниць партій домагають ся зреалізування його щодо Холмщини й Підляша. Перші перевели однодневний страйк дня 18 лютого, ми знову відповіли демонстраціями в день 3 марта.

Тимчасом ідуть дальші події, які не настроють нас рожево і зневолюють шукати форм самоозначення і самооборони. Сі події можуть будучности нашого народу яко цілости поважно загрожувати та здобуту власною працею самостійність звести до позірности. Одна держава не ратифікує мира, не віддає Холмщини, забирає Броди й околицю, заявляє, що з оружжєм при нозі стає на границі, одначе скоро надуметь ся, переступає границю і обсаджує торговельні пристані, за якими певне піде й Севастополь. Агресивність Поляків на Холмщині і в Галичині, особливо у Львові, де на засіданнях громадської ради по українськи не можна промовляти, значно збільшилась. Ті факти наказують нам концентрувати наші сили та спровадити їх до нових організаційних форм. Масовий рух з 3 марта починає притихати, хвилі піднеслого настрою успокоюють ся. Ми одначе повинні сей народній рух скристалізувати та спровадити до спільного міжпартійного й надпартійного знаменника.

На мою думку треба конче сотворити в Австро-Угорщині „Українську Центральну Раду“, яка опирала ся-б на організацію мас здолу. Вже з початком війни мали ми „Головну Українську Раду“, яка потім перетворила ся в „Загальну У. Раду“. Одначе ті ради не були в силі остоятись, бо їх не вибирав народ, а тільки політичні партії, або сі провідники самі себе вибирали, які опісля вели політику на свою руку й орудували фондами без ніякої контролі.

У. Ц. Р. мала б бути зосередоточенням цілого державно-політичного життя галицьких, буковинських і евентуально

угорських Українців, визначувати напрям і тактику для послів, перебрати на себе монополізовану тепер у послів політику, оснувати „Національний фонд“, видавати свій орган, згромадити коло себе всіх охочих до роботи людей, поділити загальну роботу, усунути фамілійну й партійну господарку по наших фінансових і господарських інституціях, завести контролю над господаркою по тих інституціях, аби одиниці, чи фамілії у Львові й на провінції не зоставляли в касах своїх бонів, котрі не представляють ніякої вартости, або, як воно також траплялось, навіть і бонів не зоставляли. В тій цілі У. Ц. Р. покикала-б до життя „Громадський Суд“, рішення якого усували-б ті одиниці, які провинили ся, від політичного проводу.

Тим способом утворив ся-б суррогат нашої державности в Австро-Угорщині, конкретне національно-державне тіло, котре стояло би в контактї з Українською Народною Республікою, кермувало-б масовим рухом, переводило б економічні чи шкільні бойкоти.

Організацію У. Ц. Р. представляю собі ось як: Кожде село вибирає на 100 людей одного відпоручника, село з 1500 жителів (для перегляду беру округлі числа) вибирає їх 15. Ся „велика громадська Рада“ вибирає споміж себе „Малу гр. Раду“ з 5 членів.

Повіт, що складаєть ся (для прикладу беру) з 15 сід, вибирає „Велику повітову Раду“ з 75 членів, вона повставала би з 15×5 членів „Малої гр. Ради“. $\frac{1}{5}$ часть, себто 15, вибрана через „Велику пов. Раду“, становить „Малу повітову Раду“. В осідках окружних судів існують „Великі окружні Ради“. Члени „Малих пов. Рад“ становлять „Велику Окружну Раду“. Округа, яка має напр. 5 повітів, мала-б „В. Окр. Р.“ з 75 членів. $\frac{1}{5}$ часть, себто 15 членів, становили-б „Малу Окружну Раду“.

Члени „Малих Окр. Рад“ і 15 буковинських Українців становили-б „Українську Центральну Раду“. Тому, що є 10 окружних судів у Галичині, число „У. Ц. Р.“ приблизно виносило-б 175 членів. Вибрана споміж „Великої Центральної Ради“ $\frac{1}{5}$ часть (себто приблизно 35 членів) становила-б „Малу Центральну Раду“.

„Мала Центральна Рада“ й „Мала Окр. Рада“ вибирає споміж себе (або й покликє споза свого круга) фахових референтів, котрі називали ся-б напр. „народніми (зглядно окружними) комісарами або секретарями“. Комісари чи секретарі для політичних, просвітно-шкільних, економічних, фінансових і т. ин. справ були-б постійними керманичами нашого національно-державного життя і становили-б „Раду народніх (згл. окружних) комісарів чи секретарів“. Їх скількість устанавляють „Малі Центр. чи Окр. Ради“.

На час війни наші громадяне доброї волі могли-б згодити ся на такий міжпартійний чи надпартійний ключ: націоналдемократи 40 %, радикали 25 %, соціалдемократи 15 %, християнські суспільники та клерикали 5 %, безпартійні й заступники ріжних інституцій, корпорацій і професій 15 %. По війні сей партійний ключ спростувати можна на підставі відданих голосів під час виборів послів до парламенту, які відбувають ся на основі загального голосування.

Тепер присвоює собі атрибут загальної національної організації т. зв. „Народній Комітет“, який одначе в дійности є партійною організацією націоналдемократичного стороництва, що ясно виходить з його конфлікту з „Головною (зглядно Загальною) Українською Радою“. Можливо, що основник націоналдемократичної партії др. Охримович думав покликати до життя загально-національну організацію Українців в Австро-Угорщині, одначе житте показало, що т. зв. „Народній Комітет“ не є органом загалу Українців в Австро-Угорщині, але противно вніс він в наше національне житте багато деморалізації. Багато визначних людей для карери й наживи вступили в ряди націоналдемократів, хоч приватно виразно заявляють, що їх ідейно з тою партією нічого не важе.

Така загально-національна організація, як Українська Центральна Рада, мала-б серед загалу поважанне, внес-

*) Стата надіслана. Шан. автор пише: Посилаю вам статю з просьбою о ласкаве надрукованне її у Вістнику, бо галицька преса її не помістить, а міжпартійного органу у нас нема. Ся справа нас, жовніврів, інтересує і ми хотіли-б піддати її під загальну дискусію.

ла-б більше державного змислу, а назовні австрійська держава, Поляки й Румуни мусіли-б з нами рахувати ся. Справа поділу Галичини, а властиво відділення Галичини від великого князівства краківського та сконцентрування цілої торгівлі між осередніми державами й Українською Народною Республікою в наших руках се були-б наразі найважніші спільні міжпартійні справи Української Центральної Ради, супроти чого напр. справа відстання наших капіталів з польських кас, асекурацій і т. ин. представляєт ся зовсім побічною.

В кожнім разі дискусія на повищу тему вартіиша ніж боротьба з Поляками на стовпцях нашої щоденної преси. По прийняттю засадничої думки про потребу заложення загальнонаціональної організації саме переведення її в життя при добрій волі громадян не представляло-б великих труднощостей.

В. Миколаїв.

3 голосів німецької преси про Україну.

Ще перед закінченням миру з Україною подав проф. др. Альбрехт Пенк в 4 ч. „Die Woche“ з 26 січня статю п. з. „Україна“, яку зачинає ось як: „Великою світоісторичною подією, яка довершуєт ся перед нашими очима, є упадок великої російської держави, перед якою ціле століття дрижала Европа... Ще тяжко передбачити, до якої остаточної цілі доведуть випадки, що так швидко один по однім відбувають ся; тільки одно показуєт ся сьогодні вже в повній виразності: Україна відокремляєт ся від Росії та йде своїми власними шляхами“.

Се є несподіванкою для тих, котрі призвичаїли ся бачити Росію в освітленню Петрограду. Що український рух тривав непереривно, знав тільки той, хто мав зносини з Українцями. Проф. Пенк згадує про книжку проф. Рудницького про Україну й називає її знаменитою. Уважний дослідник не міг не зазриміти різниці між Українцем і Москалем. Автор не хоче наводити свідків з теперішности, бо хто писав в останніх роках про Москалів і Українців, легко попадав у підозрінне політичної сторонничости. Автор наводить давнішого дослідника, що подорожував через Росію майже перед 80 літами. Його широкий погляд на справи з географії людини викликає ще сьогодні подив. Се був І. І. Коль (Kohl), що в 1851 р. докладно представив різниці між Москалями й Українцями. Не тільки народ, але й український край відрізняєт ся від Московщини. Що торкаєт ся позадержавних Українців, „се буде річю австрійського й угорського правительства спинити, щоб їх Українці не почали почувати ся „незисволеними братами“, але лишили ся культурними посередниками, якими були в останнім десятиліттю, коли український рух в Росії був придушений, а саме в східній Галичині міг далі розвивати ся“.

„Природні підстави для господарського розвитку нової країни знамениті—каже проф. Пенк. На півночі переважає ліс, на полудні трава з чорноземом, який дає великі доходи, а саме в пшениці, й допускаєт плекання цукрових буряків у великих розмірах. На ліво від Дніпра криє Донецький басейн великі скарби вугля, на право від сеї головної ріки находять ся великі поклади заліза коло Кривого Рогу. Отже для розвитку промислу існують найкращі передумови. Також має край корисно розвинене побереже, хоч недостає природних пристаней. Сьогодні головна сила краю в рільництві. Україна се один з шпихлірів Европи. Одеса се одна з вивозових пристаней для її збіжа, крім того входять ще в рахубу Миколаїв і Херсон, коли знову Таганрог і Ростов в області гирла Дону вивозять головню збіже з південної Великої Росії. Велика частина українського збіжа, далеко більше, ніж виказує російська статистика, приходила до Німеччини, а саме морською дорогою через Антверпю. На будуче мабуть забезпечуватиме Україна Німеччину в далеко більшій мірі пшеницею і ми маємо всяку причину пособляти сьому розвитку; бо шлях до неї не мусить іти конче через море.

Правда, Одеса не перестане вивозити українське збіже також до Німеччини, але побіч морської дороги ведуть два водні шляхи на суші з України до Німеччини, котрих не може замкнути жаден опановуючий море противник. Ми ждемо того, що по війні використають Дунай далеко більше ніж досі яко шлях на південний схід Европи, а як сьогодні треба привести пшеницю південної України морем до Одеси, на будуче можна так само легко доставити її до гирл Дунаю, а потім Дунаєм довести до південної Німеччини. Тому підставове значінне для наших дальших відносин навіть до України має те, щоб ми, Німці, забезпечили собі необмежене користанне з водного шляху Дунаю і на нім утримали сильні точки опертя. Другий водний шлях виходить на користь північній Україні. В Дніпрі має він чудову комунікаційну жилу, але не має доброї дороги до моря, бо щоб дійти до моря, мусить ріка передерти ся через поріг України й тому творить часто річні пороги, які спивують великий корабельний рух до моря. За те є прохід на північ. Його відкриває Припять, що випливає з Полісся. Ся болотниста країна сягає поза область своїх джерел і посилає також води до Висли й Мемелю. На 150-метровій висоті находить ся ледви слідний водний діл між Дніпром і сими обома ріками, находить ся проділова полоса між Чорним і Балтійським морем. Ніде в Европі не представляєт виразніше ніж тут можливість одного получения між областю північних морей і Середземним морем. Сама природа так дуже заманює до того, що тут уже створено два канали: Дніпро-Бузький в напрямі до Висли й Огінський канал до Мемелю. Обидва не відповідають потребам модерної комунікації. Та вони допускають нетяжке удосконаленне їх,—а коли се станеть ся, може Мемель стати вивозовою пристаню для українського збіжа на північ Европи, українське збіже може дістати ся кораблем з Києва до Берліна й Гамбургу, а коли вбудуєт ся канал через середину держави, до надренської промислової області. Се справа найвищого значіння. Коло Миньска є розгалуженне обох каналів від Припяти. З далеким поглядом наша військова управа посунула свої війська аж до сього важного місця. Сьогодні мілітарно маємо в руках сї входові ворота до України. Се буде завданням німецької дипломатії також на будуче втримати їх усе доступними. Вільний водний шлях до Дніпра, його удосконаленне на модерний водний шлях для великих кораблів мусить належати до умов миру, який задумуємо заключити на Сході.“

До сього треба додати, що в капіталістичних кругах Німеччини вже виринув проєкт получения каналом Чорного й Балтійського моря, який обгиг усе німецьку пресу й викликав окремі статі, присвячені сій справі. Розходить ся про те, щоб зробити сплавами Дніпро та Двину й злучити їх горішні біги каналом. Впливові „Leipziger Neueste Nachrichten“ кілька днів тому присвятили передовицю справі безпосереднього междування Німеччини й України. Часопись виключає якесь вороже відношенне між Німеччиною і Україною на будуче, бо нема між ними жадних точок тертя. Тому сухопутний шлях Миньск—Київ і звідси до Азії представляє для Німеччини неоцінену важність на випадок, якби який противник Німеччини опанував моря. З тої причини статя домагаєт ся прилучення миньської губернії або до Литви або до України.

В ч. 4 „Osteuropäische Zukunft“ зайняв ся др. Павль Оствальд питанням, „Чого сподіваєт ся почвірне порозумінне від Польщі й України?“ Автор доказує, що по війні Англія уживе всіх заходів, аби розбити середноєвропейський блок. Для сеї цілі вона схоче використати Польщу й Україну. В Польщі вона швидко найде потрібний їй настрій. „Відбудова польської держави осередніми державами зовсім не задовольт бажань Поляків, бо нової польської державі в усяким разі недовистатимуть пруські провінції, західня Прусія і Познанщина“. Використати сеї конфліктний матеріал буде вже справою Англії.

Але подібні сподівання є в антанті й щодо України. Франція не тільки з симпатією зустріла створенне української

держави, але й готова була дати Україні свій капітал до розпорядження. „Саме при Україні все не добачують з нашого боку, що тут є моменти, які при зручнім дипломатичнім використанню можуть вийти на користь Англії, а нам на шкоду. Треба мати на увазі, що нова українська держава лежить над Чорним морем, отже над замкненим морем. Тому справа Дарданелів істнує для неї так само, як для колишньої російської царської держави. Коли нова держава щойно добре пробудить ся до самосвідомости, заворушить ся в ній також імперіалістичний нахил і вона легко може прийти до того, що в сильній Туреччині й великій Болгарії побачить своїх природних ворогів. Отже іншими словами українська держава перейме спадщину російського змагання до посідання Царгороду. На сім буде антанта й задалегідь звести Україну на сі шляхи, такі приємні французьким і англійським політикам, се ціль, яку можна бачити за хвиливу непоказними затіями антанти. Антанта сподіваєть ся тим легше дійти до ціли, що також між Австрією і Україною можуть легко повстати труднощі, коли прийде до австро-польської розв'язки. Коли Польщу сполучать через особову унію з Австрією, тоді австрійський цісар дасть своєму новому краєви Галичину в дарунку. Одначе через те стане положення східногалицьких Українців фатальне, вони без сумніву будуть видані на ласку й неласку Поляків. А се не може лишити ся без реакції у відносинах нової української держави до почвірного союзу“.

На се дає автор таку раду: „Розходитиметь ся головню про наданне відносинам до України такої форми, щоб ся нова держава шукала своєї користи саме у нас, а не в антанти. А до сього належить передовсім те, щоб Україна дістала сильне господарське получение до почвірного союзу... Східно-галицькі Українці мусять одержати забезпечення своєї національності, може тим робом, що східня Галичина, яка се запроєктували українські члени державної ради, злучена з Буковиною, утворить окремиї край монархії... Бо Україна, яка тіснійше получить ся з почвірним союзом, се заразом найкраща рівновага проти затій антанти в Польщі. Коли Україна буде за нами, тоді й Польща мусітиме захищувати ся спокійно“.

У вечірнім виданню „Vossische Zeitung“ з 22 марта подав проф. др. Людвік Штайн статейку про „Політику нової України“ на підставі інтерв'ю з Олександром Севрюком. „З жадного боку українських правительственних кругів — говорив інформатор — не входить навіть в рахубу орієнтація до північної Росії“. З огляду на переговори з Румунією сказав інформатор: „Дня 14 марта внесено інтерпеляцію про Бесарабію з боку українських соціалістів-революціонерів, які розпоряджають, як відомо, переважаючою більшістю нашого парламенту. Наглість сеї інтерпеляції підперли також польська, жидівська й російська партії. Відомо чейже, що голова міністрів Голубович передав 3 марта ноту центральному державам, в якій виложив звязи політичної, етнографічної й господарської природи між Україною і Бесарабією. Тому Українське Правительство не думає, що букарештєнські мирові делегати можуть розв'язати бесарабську справу без участі України. Селяне й Жиди в Бесарабії на повітових зборах в Хотині, Акермані й інших місцях поухвалювали одноголосні резолюції, в яких найрішучійше протестують проти прилучення до Румунії, а рівночасно домагають ся прилучення до української держави“.

* * *

*Правдо! Де ти?! Обізви ся,
Р'якім царстві під замками
Ти, замучена, розбита,
Стонеш цілми віками?*

*Обізви ся, щоб ми знали,
Правдо, де тебе шукати,
Бо весь світ — одні в'язниці,
Товсті мури, страшині грати.*

*І багато борців славитих
Поляло скрізь молодими,
Як шукали тебе, правдо,
Поміж мурами страшиними.*

*Та даремне шлях тернистий
Вони кровю помивали,
Бо на місце мурів зринули
Інші знову виростали.*

*І ми, все тебе не маєм...
Правдо! Де-ж ти?! Обізви ся.
Хоть на хвилю коротеньку
Ізза грат нам покажи ся.*

*Аби ми хоть знали, де ти,
Куди йти тебе шукати,
Щоб розбить твою в'язницю,
Твої пута розкувати.*

*Бо кругом одна неправда
Володів цілим світом —
І лежить на бідних людях
Вже століття тяжким иїтом.*

*І що день, що час, то ірше,
Тяжким мукам нема краю...
Обізви ся-ж, Правдо, де ти?!
Я молю тебе, благаю.*

*Обізви ся, в якім царстві
В мурах страшиних, під замками
Ти, замучена, в кайданах
Стонеш цілми віками.*

Полонений Микола Капельгородський.

Заклик Бойової Управи збірної станиці Української Армії.

Дорогі Товариші в неволі!

Нестає сил, щоб виявити ті почуття, які вщерть наповняють душу!

Зійшла нарешті зоря свободи для нас, зійшло сонце правди для Української Землі, вернула ся українському народови та люба доля, що її шукав він довгі-довгі століття, що стільки сліз пролив за нею, що стільки тужливих чарівних пісень про неї склав.

Повсталала наша власна, ні від кого незалежна держава, держава новітня — Українська Народня Республіка! Держава з таким ладом, з такими народніми правами, яких, можна сміливо сказати, не звала ще старенька наша планета — земля.

Маємо власну державу! Від тих слів паніє розум.

Держава — се те, за що кожен народ боров ся, бореть ся й буде бороти ся сотні й тисячі літ, за що мільони найкращих людей віддавали своє життя, за що йшли на люту смерть, як на найбільше свято.

Нема жертви, щоб її не можна було принести сій святій ідеї.

Наша українська держава — се той розкішний палац, де український народ є господарем, де йому ніхто не сміє перешкоджати.

Віднині перестав він бути наймитом-невільником на власній землі, своєю працею, багатствами рідної землі розпоряджає він сам, сам творить собі лад, сам кує свою долю.

По сотнях літ недолі, нещастя, страшного невільницького життя прийшла Україна до сього. А хто може злічити ті багатства, які випрацював український народ кривавими мозолями, а які пішли цілком на користь його ворогів, його лютих гнобителів? Хто нині порухає те вугілля, залізо, збіжжя, сіль і т. ин., що його вивезла Москва за 250 літ з України?

Божевільний жах охоплює душу, коли лише поверховно глянути, які страшні опустошення поробило чуже панування навіть у самій душі нашого народу. 35-мільоновий народ гнув ся і жebraв у того, кому сам усе давав! І се так сотки літ! Чи можеж бути ще щось страшнійше?

Та тепер розвіяла ся мара. Розвіяла ся тоді, коли пів земної кулі оповиває заграва пожеж, коли ще лютує братобійча боротьба поміж десятками народів.

Зпід попелу руїн, при громах і блискавицях, освітлений кривавою дуною підвів ся український народ і почав перший гасити світову пожежу.

У сій роботі вели його найкращі сини України, вони вказували народови правдивий путь.

І на диво цілому світові на старих руїнах, як у казці, повстав новий, величавий розкішний палац.

Збудував його недавній народ-невільник, та вже не для напасників і визискувачів, а для себе самого.

Бо вже перестав бути рабом.

Але навкруги того ясного палацу ще не вгавають громи, ще освітлюють його блискавиці й заграви пожеж, а заздрі сусіди й недавні ще пани-гнобителі українського народу вживають усіх заходів, не спляють ся ні перед якою підлотою, щоб всю сю славу працю обернути на нівець.

Не можучи виступати тепер відкрито як вороги, надівають вони овечу шкіру, щоб приспати обережність народу, щоб розбити його єдність, щоб вкинути отруйне зерно недовіря до вірних його провідників і навіть підозріння у товариша до товариша.

Знають сї люде, що, розєднавши наш нарід, знов зможуть накласти на нього кайдани.

Таку спробу вже зробило правительство Леніна й Бронштейна.

Ім поталанило на якийсь час приспати народню сторожкість.

Їхні агітатори намовили українських салдатів з фронту розійти ся до домів, бо, мовляв, уже більше нема ніякої небезпеки, а тоді кинули ся на Україну банди розбійників, злодюг і ріжних інших грабіжників, обєднаних у червоній большевицькій гвардії, й знов запалили нашу Україну, наш тихий рай.

Полила ся знову по селах і містах кров найкращих синів Рідного Краю, потягли ся на Московщину поїзди з українським збіжжєм, худобою, угіллям, знов зайняли ся селянські стріхи й заридали збезчещені жінки й дівчата.

Бо не було твердої сторожі, бо піддав ся наш добрий нарід на лихі намови ворогів в овечій шкірі

Нині ми, Товариші, відходимо, щоб зайняти сторожу, щоб вигнати до решти озвірілих напасників і докінчити будівлю нашого рідного розкішного палацу, Української Народньої Республіки.

Пам'ятаймо, що для сїєї великої роботи кожен з радїстю віддасть своє життє, бо сього часу з тугою й мукою чекали наші батьки, діди й прадіди, бо ся слава праця не тільки для нас самих, а також для багатьох молодих поколінь, які прийдуть по нас і благословитимуть нас або проклинатимуть.

Змучені тугою, виснажені полоном, ми все-таки ще знайдемо сили послужити вірно Рідному Краєви, оборонити свою державу, поставимо тверді границі для чужих напасників і лише тоді, як докінчимо велику працю тих наших братів, що почали її без нас, матимемо право сказати, що й ми причинили ся до здобуття щастя й долі рідному народови, що на добрих підвалинах спочиває віднині велика українська держава й не захитають її ворожі вітри ані з півночі, ані з заходу, ані зі сходу.

Дамо змогу зійти ся Всеукраїнським Установчим Зборам, сьому господареві Землі Української. Станемо на сторожі спокійної творчої праці Установчих Зборів і оборонитимемо сю працю перед усіма, хто-б не поважив ся простягти руку для знищення великих здобутків нашого народу, й аж тоді складемо зброю, коли дозволить на се наш любий Рідний Край, коли запанує на Україні твердий лад, коли зацвіте Україна в добрі й гаразді.

Тож негайно до праці, Товариші!

Закладайте вже на місці організації й давайте знати до Фрайштадту, де творять ся „курині для оборони Рідного Краю“.

Група полонених Українців-офіцерів у Йозефштаді.

В першій ряді по середині сидять сотник У.С.С. Коссаж, кап. австр. ген. штабу Кватернік і кап. проф. др. Ст.Смаль-Стоцький.

Тисяча за тисячою, сильні єдністю й незломні любовю до свого народу й нашої славної Народньої Республіки, рушимо ми могутніми залізними рядами з Австрії й Німеччини та своїми грудьми заступимо Рідний Край.

Хай же живе на вічні віки Український Нарід!

Хай вічно лунає слава тим, хто вивів його з тяжкої неволі й поставив як рівного поміж великими народами світа!

Їм наше довірре, наша сила, честь і пошана!

Слава Центральній Українській Раді!

Слава соціалістичній Раді Народніх Міністрів!

Фрайштадт, Горішня Австрія.

Збірна станиця Української Армії.

Б о й о в а У п р а в а: М. Лозовик, Д. Піддубний, Г. Шпица,
П. Товетокір, С. Варивода.

Закон про громадянство Української Народньої Республіки.

Центральна Рада 2 і 4 березоля 1918 р. ухвалила:

1. Громадянином Української Народньої Республіки уважати кожного, хто родився на території України та зв'язаний з нею постійним перебуванням та насїй підставі відбере собі свідоктво приналежності своєї до громадян Української Народньої Республіки.

2. Громадяне Української Народньої Республіки обов'язані підтримувати державу всіма силами й засобами, корити ся її законам, боронити від ворогів і піддержувати добрий лад, порядок, свободу, рівність і справедливість.

3. Тільки громадяне Української Народньої Республіки користають з усієї повноти громадянських і політичних прав, беруть участь в орудуванню державним і місцевим життям через пасивну й активну участь у виборах до законодавчих установ і органів місцевого самоупраядування й мають права служби по державно-громадських установах.

4. Для відібрання свідоктва про приналежність до громадян Української Народньої Республіки, які відповідають умовам ст. 1, мають на протязі 3 (трьох) місяців від дня опублікування сього закону зложити урочисте приречення на вірність Українській Народній Республіці в порядку, указанім осібним законом.

5. Хто з зазначених в ст. 1 сього закону осіб не схоче бути громадянином Української Народньої Республіки, повинен на протязі 3 (трьох) місяців від дня опублікування сього закону подати про се заяву в місці пробування місцевому комісарови з означенням, до громадян якої держави він належатиме, і комісар видає тимчасове посвідчення на перебування на території Республіки, колиб признав се можливим, на термін не звиш 3 (трьох) місяців.

6. Просьба про прийняття в громадянство Республіки осіб, які не відповідають умовам ст. 1, подають ся в місці пробування просителя місцевій влади, а за кордоном Української Народньої Республіки її представникови, а ті з своїм осудом передають просьбу народньому міністрови внутрішніх справ, який остаточно вирішає справу про прийняття просителя в громадянство Республіки.

7. Подавати просьби про прийняття в громадянство Республіки згідно з ст. 6 можуть особи, що постійно прожили 3 (три) роки на території Республіки, не помічені буди ніколи в діяльності, зверненій проти Української Держави, й до того тісно зв'язані з її територією своїм промислом чи заняттям.

Примітка. Ся стаття не має сили щодо тих, хто до 1 серпня 1914 року перебував поза межами Української Народньої Республіки й лише під час війни прожив три роки на території Республіки яко військової, обов'язаний до військової служби або збіглиць.

8. Особи, які не прожили останніх 3 (трьох) років на території України, але можуть документами довести тісну зв'язь з Україною, також мають право подавати просьбу про прийняття в громадянство Української Народньої Республіки на протязі 6 (шести) місяців від дня опублікування сього закону для європейських країв і 12 (дванадцяти) місяців для країв поза Європою, а після сього вони підпадають вимогам ст. 7.

9. Жінки слідуєть громадянству чоловіків, оскільки не заявляють противного протягом термінів, указаних сим законом у відповідних випадках. Діти до повноліття слідуєть громадянству батька, але від 14 (чотирнадцяти) літ можуть заявити про своє громадянство самостійно.

10. Громадянин Української Народньої Республіки не може бути громадянином иншої держави.

11. Громадяне инших держав для тимчасового перебування на території Республіки повинні одержати від місцевої влади посвідчення, але на термін не звиш 6 (шести) місяців.

12. Громадянин Української Народньої Республіки має право зрікти ся громадянства Української Народньої Республіки й через рік після того, як подаєть про се заяву місцевій влади по приналежності, вказавши при тім, в громадянство якої держави він переходить, позбавляєть ся прав і увільняєть ся від обов'язків українського громадянства.

З оригіналом протоколу згідно:

Заступник голови Української Центральної Ради Арк. Степаненко.

Секретарь Української Центральної Ради Микола Чечель.

Ствердив: В. о. генерального писаря Мірний.

Національна справа.

(Уваги на часі в зв'язку з війною).

I. Національно-визвольні рухи нового часу й „визвольники“.

(Кінець)*.

Поневолені народи мають, розумієть ся, право використовувати задля свого визволення загальну міжнародню ситуацію та політичну конюнктуру; се значить: вступати в політичні союзи, котрі можуть йому улєкшити визвольну боротьбу. Одначе ніколи не слід покладати ся цілком на сю зовнішню поміч, котра звичайно дуже дорого коштує, а до того ще тільки на пів визволює. Поневолені народи хай памятають гарне гасло італійського визволення: *Italia farà da se* (Італія сама зробить ся), себто визволить ся власними силами. Бо в дійсности народ визволюєть ся завжди власними силами й фундамент свого визволення та самостійности треба завжди будувати на ґрунті власної своєї національної енергії, а насамперед, розумієть ся, через поглибленне національної самосвідомости серед як найширшого свого загалу, що є найліпшою запорукою успіху й побіди в боротьбі за національне визволення.

„Істнування народу—каже чеський філософ Фр. Крейчі, автор незвичайно цікавої і актуальної розвідки п. з. „Право на істнування малого народу“— залежить від умовини, яка не може бути переможена ніяким моральним насильством і жадним насильством взагалі з боку иншого народу й котру кожний народ має у своїй силі. Можемо сміло сказати, що доки ся умовина триває, народ непереможний, лише винищити, перестріляти, змасакрувати можна-б було народ, але коли ми вже дійшли так далеко, що такого ділання не можна подумати в культурнім світі, принаймні поміж цивілізованими народами, тоді ся умовина є для найменшого народу запорукою істнування, хіба що він сам її віддураєть ся, що означало-б самогубство. Сею умовиною є національна свідомість, національне самоусвідомлення. Се є те, що тримає приналежників народу разом, що творить з одиниць національну суспільність серед всіх обставин, які можна подумати, а сеї „свідомости“ з душі

* Пор. чч. 193 і 194.

одиниць ніяким насильством не можна вирвати, отже доки є національно свідомі одиниці, доти існує народ і його не можна знищити...

„Тому усвідомлений народ, всі верстви, якого проникнути національною самосвідомістю, кожний член котрого сю приналежність відчуває як основну частину своєї особистої істоти, витримає кожне протиділанне, утиск, насильство, переживе всі катастрофи. В накинутій боротьбі за існування побідить, оборонить право на буття, а перед сим в нівець розсипують ся всі висновки філософів, соціологів, державних діячів і істориків, котрі хотять нас переконати про те, що боротьба малого народу проти великого безнадійна, бо будім-то сильніший побідить, що до великих народів належить будучність, що вони є представниками людства й носителями культурного розвитку. Добре, хай сильніший побідить, але національна самосвідомість є силою, котрої не можна знищити, отже й права на існування малого народу не можна знищити, боротьба за нього може вести ся з довіррем в кінцеву перемогу й серед найнеприхильніших обставин“.

Сі уваги з приводу основної умовини права на існування малого народу можна віднести до кожного поневоленого народу взагалі. І для них національна самосвідомість є перша й провідна умова їх непереможности. Тому, як ми вже зазначили вище: головним завданням всіх народів-плебейців має бути поглиблення та поширення національної самосвідомости, сеї непереможної твердині національного існування*).

Ін. Бочковський.

Вісти.

Склад зрекостроюваного українського кабінету такий: голова міністрів — В. Голубович (у. с. р.), міністер внутрішніх справ — Ткаченко (у. с. д.), військових і морських — Жуковський (у. с. р.), судових — С. Шелухин (соц. сам.), земельних — Ковалевський (у. с. р.), харчових — Коліух (у. с. д.), державний секретарь заграничних — Любинський (у. с. р.), праці — Михайлів (у. с. д.), пошт і телеграфів — Сидоренко (с. сам.), залізничних шляхів — Сокович (у. с. р.), фінансів — Перепелиця (у. с. р.), державний контролёр — Лотоцький (с. ф.), просвіти — Прокопович (с. ф.), торгівлі й промислу — Феценко-Чоповський (с. ф.).

Візита голови Центральної Ради. 5 марта голова Ц. Ради проф. М. Грушевський віддав візиту генер. фон-Керцбергови. При зустрічі голови Ц. Ради вистроєно почесну варту (караул) з німецьких вояків. Під час візиту проф. Грушевський запитав фон-Керцберга, чи справедливі чутки про те, що Німці вивозять військово майно з території України. Командуючий запевнив, що сі чутки цілком безпідставні. Навпаки німецьке військо при кінці своїх операцій на Україні віддасть назад і ту зброю з наших запасів, котрою воно користувало ся під час походу по території Української Народньої Республіки. Між иншим при спільній розмові начальник штабу при німецьким командуючим фон-Бірмані сказав, що він має доручення від ректора берлінського університету (д-ра Пенка. Ред.) передати проф. Грушевському щирий привіт.

*.) Уже після написання сього розділу я познайомив ся з останньою працею К. Кавтського: Die Befreiung der Völker (Визволення народів), Штутгарт, 1917, в якій вельми добре скритикована дипломатична метода „визволення“ поневолених народів, про що саме мова в сім нарисі. Звертаємо увагу читача на цікаві уваги з сього приводу знаменитого німецького марксиста, хоч загалом з деякими основними його поглядами на національну справу, висловленими в сій розвідці, не згоджуємо ся, про що доведеть ся нам говорити в дальших розділах сеї праці.

Австрійські помічні війська видали до населення України тану відозву: До Українців! Українська Центральна Рада нової Української Народньої Республіки заключила з чотирма союзними державами мир і хоче жити з ними відтепер в приязни, щоб загоїти криваві рани, спричинені народами сею війною. Розбитте російського царизму, який гнобив всяке змагання українського народу до його національного й культурного розвитку, спричинене побідним оружем австро-угорських і німецьких армій. Наслідком сього розбиття була російська революція 1917 року і з сеї революції вийшов український народ, перший споміж гноблених народів, завдяки розумови своїх провідників, побідно. Сов, який сніла Україна сотки літ, сповнив ся в такій мірі, якої перед роком навіть приблизно не міг собі представити найпатріотичнійший Українець. Бажаючи добра народами в його мирній праці, прийняли українські провідники просягнену їм осередніми державами руку до мира, який настав тепер на вдоволення обох сторін. Привернення упорядкованих відносин в краю й відбудова тяжко зруйнованого війною господарського стану буде першою журою українського народу. На сі змагання до мирної діяльности глядять осередні держави з симпатією і будуть їх усіма силами попірати. Заключений в Берестю дня 9 лютого (27 січня ст. ст.) 1918 р. мировий договір, який вияснив відношення новоповставшої Української Народньої Республіки до її сусідів на заході, означає, що не буде ніяких воєнних відшкодовань, що полонені будуть виміняні, через що тисячі й сотки тисяч Українців повернуть до своїх родин, а також, що як найскорше зачнуть ся обопільні господарські зносини. Сі зносини будуть на загал такі, як перед війною, одначе з деякими улекшеннями. По сьому мировому договорови межує Австро-Угорщина на великим просторі з Українською Народньою Республікою. Численні залізничні шляхи й дороги лучать области обох держав. Обидва сусіди мусять вести обопільно торговельні зносини. Україна потребує в першій мірі промислових виробів, а між ними передовсім господарських машин, при помочи яких урожайна земля може дійти до незвичайної продуктивности. Сусідство Австро-Угорщини обезпечує вельми скорий розвиток торговельного руху так, що потрібні річи можуть прийти на місце призначення в найкортшім часі. Австро-угорська монархія потребує для свого промислу збіжа й сирих матеріалів (лен, шкіри на футра, шкіри на обув й інші предмети). Продаючи сі річи, може Українець зужити з користю припаси, які лежать в краю і які з причини дотеперішніх перевозових трудностей не були використані. Він одержить за се гроші або промислові вироби, які йому такі потрібні в господарстві. Убийчай холод, викликаний війною, зачинає уступати. Надходяча весна означає також близьку весну в приязних зносинах між Австро-Угорщиною й Українською Народньою Республікою. Сусідська приязнь й обостороння поміч для зменшення спричинених війною шкід має нас відтепер лучити для добра теперішніх і будучих поколінь. Начальство австро-угорської армії.

До полонених Українців Холмщаків люблинської й сідлецької губерній. Секретаріат Української Громади в Зальцведелі (таборової організації полонених в Німеччині) просить товаришів Українців-Холмщаків люблинської й сідлецької губерній зголошувати ся як найскорше письменно до Секретаріату. У зголошенню треба подати: імя, назвище, усі нумери, робітничу команду й табор, докладну домашню адресу й зайняття.

Божевілле польської часописи. „Демократична“ краківська „Nowa Reforma“ містить допись про Ковель в рубриці „Królestwo Polskie“.

3 Холмщини. Як відомо, міністерство внутрішніх справ назначило комісара на Холмщину Скоропис-Йолтуховського, який ясно й докладно познайомлений з тамошніми відносинами. Тому то з боку Поляків помічається ся нова фаза розвитку й наступу в питанню Холмщини. Народне правительство вислало своїх

відпоручників з усіх міністерств для допомоги комісарови в упорядкуванні й організуванні політичного життя Холмщини. Тому, що фактична влада до цього часу була в руках окупаційної влади, міністерство внутрішніх справ дало уповноваженню комісарови Скоропис-Йолтуховському вести переговори з окупаційною владою у справі передачі адміністративного апарату в руки української влади. Зараз міністерство внутрішніх справ разом з комісаром вироблює план тимчасового управління адміністрації й підготовлює проєкт для сталого упорядкування адміністративних порядків на Холмщині. Особливу увагу зверне міністерство на організацію українського шкільництва, відновлення й відчинення нових шкіл усього роду, а головню забезпечення їх з матеріального боку. Рівночасно висилаєть ся священників, які мають заспокоїти моральні потреби населення. Щодо евакуації збігців—вироблює комісар можливість свобідного й дешевого повороту розсіяних по всій території бувшої російської імперії збігців і має оснóвувати харчові стації. На Холмщині видаватимуть ся в найблизших днях дві українські щоденні газети, які інформуватимуть докладно населення про всі українські справи. Се, здаєть ся, перші, небачені довго ластівки, які холмські Українці в історичнім життю своїм побачуть. Побажати треба, щоб розходили ся далеко по всіх глухих хатах (Нар. В.).

Насильства Чехо-Словаків на Україні. „Нова Рада“ з 13/III доносить: Опушені своїми союзниками, допустили ся чехословацькі банди всяких насильств на українськім населенню. Вони спустошили Бориспіль. Вдирали ся до домів, забірали убрание, білє і начинне, при чім убито багато людей. Ограбували також каси сільських комітетів. У Яготині здемолювали цукрові фабрики. До Бариськи й Березани прибула частина Чехословаків на селянських возах. Повбивано всіх, котрі не хотіли дальше їхати. Коли там прибули, поламали й попалили вози й відїхали на конях або на зарєквірованих возах.

Жертви большевицького панування у Києві. „Кієвская Мысль“ з 3/III доносить: На підставі зібраного Українським Червоним Хрестом матеріалу застрілено в десятих днях панування большевицьких насильників у Києві понад 5000 осіб. З найбільше відомих осіб убито між иншими митрополита Володимира, міністра рільництва Зарудного, улюбленого лікаря Бочарова, журналіста Пугача й українського політика Бочковського. Трупи трьох на кінці згаданих покалічено страшним способом і ограблено їх з убрания. Разом з ними застрілено ще 40 українських соціялістів-революціонерів. Так само страчено 168 гімназійних учеників, котрі вписали ся до українського бойового корпусу. Та сама доля постигла 215 матросів українського морського корпусу, які неутрально заховували ся в часі боїв.

Полтава й Катеринослав. Петроградська телеграфічна агенція доносить під датою 26 марта, що Полтаву зайняли українські й німецькі війська. Як доносить „Кієв. Мысль“ з 20/III з Одеси під датою 18/III, українські організації Одеси отримали вістку, що Німці увійшли в Катеринослав, відки вони спускають ся по залізничім шляху до таврійської губернії. Кінцевою точкою їх руху буде Севастопіль, гніздо фльотового большевизму.

Болгари в Одесі. Кієвські „Послѣднія Новости“ з 20/III доносять з Одеси, що попереднього дня прибув туди відділ болгарських військ.

Доля київської мирової делегації большевиків. Постановивши не признавати приказу Леніна в справі очищення Києва та всієї України по прийняттю німецького ультимату, київські большевицькі народні секретарі вислали до Берестя власну мирову делегацію. Делегація прибула до Петрограду для запротестовання перед народніми комісарами, а відси через Псков виїхала до Берестя. З Києва делегація отримала директиви — згодити ся на торговельний договір, заключений Центральною Радою з осередніми державами, але добивати ся невмішування осередніх держав у внутрішнє

життє республіки й непризнання ними Центральної Ради. З Петрограду делегація зателеграфувала до Берестя, що в цілости признає договір України з центральними державами й що їде підписувати сей договір. Коли делегація заявила ся в Пскові, останній зайняли вже Німці. Німецькому командантові заявили делегати, що їдуть до Берестя заключити мир від імени большевиків подільської, катеринославської і харківської губерній. На запитання команданта в Берестю прийшов розпорядок арештувати делегацію і повернути її назад (Кієв. М.).

Про угорських Українців сказав угорський міністер справедливости др. Васоний на засіданні комісії виборчої реформи 16 марта ось що: „Найбільше число анальфабетів припадає саме на Румунів і з тої причини запримітив я, що в звязку з виборчим правом національною справою є тільки румунське або може українське питання, хоч я належу до тих оптимістів, котрі з огляду на патріотичне заховання українських священників і учителів (треба читати: з огляду на національну зраду українських мадярів священників і учителів, Ред.) сподівають ся, що добра (винародовлюча, Ред.) угорська політика доведе до повного стоплення Українців з Мадярами“. Ось таку долю приготовляє Угорщина для угорських Українців за те, що вони, як висловив ся др. Тіса на засіданні тої самої комісії з 18 марта, „показали ся безумовно вірними державі“.

Пророчі слова Гердера про Україну. Майже перед 150 літами основник німецької історичної філософії Йоганн Готтфрід Гердер передповів Україні будучину, яка починає сьогодні сповнювати ся. В своїм дорожнім записнику з 1769 р. писав він: „Україна стане новою Грецією: гарне небо сього народу, їх весела істота, їх музикальна природа, їх плодovitий край і т. д. пробудять ся колись: зі стільки малих диких народів, якими були колись також Греки, стане просвічена нація; її межі простягатимуть ся аж до Чорного моря і звідси далі світом. Угорщина, сі нації й полоса Польщі та Росії стануть учасницями сеї нової культури... Се все буде, се мусить колись стати ся; але яким робом, коли, через кого?“

Війна з большевиками. Офіційне звідомлення Українського Генерального Штабу з 18/III. Південний фронт. Зайнято Миколаїв. Большевицька кінна дивізія в числі 4000 чоловік хотіла з Уманщини передістати ся на північ. Проблено заходи, щоб обеззброїти її. Східний фронт. Бригада отамана Натієва підходить до Ромодану. Большевики правдоподібно збирають ся звести бій в околиці Ворожби; є чутки, що вони там компетують ся. Молодецький похід молодой бригади отамана Натієва продовжаєть ся з повним успіхом. Запорозькі полки Загородського й Шаповала, кіннокозачий полк Петрова, деколи піддержані Німцями, скрізь боють большевиків. Ні панцирні поїзди, ні тяжкі гармати, ні велика скількість кулеметів російських і чехословацьких большевиків не могли стримати козаків. Гребінку з великим майном покинули несподівано большевики, котрі налякали ся обходу кінних козаків. Лубні зайняли так швидко, що большевики не мали можливости навіть зірвати міст через Сулу. Тепер бригада без відпочинку жене большевиків на Ромодан і вже дійшла до Тарнавщини.

Син Гергарта Гавптмана на Україні. При німецькім війську на Україні є син голосного німецького письменника Гергарта Гавптмана. Молодий Гавптман дуже цікавить ся українськими козаками й весь час хоче бачити їх у бойових обставинах. Він і німецькі військові відзивають ся з похвалою про те, що свої операції переводить українське військо дуже швидким темпом, а се свідчить, що тут зберіг ся військовий дух і розумна дисципліна (Нар. В.).

Поклик до виселенців, що були в Гмінді. На засіданню відпоручників усіх товариств і організацій в таборі в Гмінді дня 25 марта ухвалено звернути ся до всіх бувших виселенців тутешнього табору з отсим зазивом: В короткім часі

вїдуть з табору всі виселенці, одначе зостанеть ся й то на все 11.000 виселенців, що зложили свої зболїлі голови тут на чужій землі до вічного спочинку. Правда, управа табору робить вже заходи, щоб памяти померших полишити тривалий пам'ятник, та всеж-таки й ми, виселенці, злучені з ними долею та недолею, не можемо на них забути, тим більше, що багато з нас зоставило тут своїх найблизших. Тому „Жіноча Громада“ й „Самаританська Поміч“ в Імндї з уповаження згаданих зборів гаряче кличуть отсим всіх бувших Імндян слати як найскорше жертви на поставленне нашого пам'ятника тим, що тут зостали, — на адресу касїерки тов. „Самаританська Поміч“, Ірина Олеськова, Gmünd, N. Ö., Bagrackenlager. За „Жіночу Громаду“ Антонія Конрадова. За „Самаританську Поміч“ Йосифа Ланчиньска. Сїльською інтелїгенцію і наші організації просить ся пояснити справу народови й улекшити людям пересилку грошей на згадану цїль.

3 Симферополя повідомляють, що там панують большевики. Вони розїгнали думу й земство. Вся місцева преса закрита. „Кримський Вістник“, найстарша кримська газета, яка в останнім часї була українською, також закрита. Друкарні сконфісковано. Газета „За Народ“ (рос. с. р.) закрита, а друкарню сеї газети, яка звала ся „друкарня бабушки російської революції“, сконфісковано. У всіх містах Криму виходять лише большевицькі газети. В Севастополї большевики розїгнали організації с. р., а натомість завзято організують „лівих“ с. р. Майже всі старі випробувані революційні діячі переходять ся від большевиків. В склад ріжних комітетів соціалїстичні партії не входять. Скрізь царствують большевики та „зорганізовані“ лише „ліві“ с. р.

На Кубанї. Як відомо з оголошення Української Народньої Республіки, притаманна частина України, Кубань, заселена нащадками запорозьких козаків, відокремилась і оголошила свою власну республіку з традиційним гаслом — геть чужинців! Згодом в Катеринодарї утворив ся большевицький „совет“, який, борючися за владу, викликав з Новоросійська большевицьке військо. З Новоросійська вислали півтисячі чоловік червоногвардійців і козаків шаманського козачого полку. Окрім сього ще посідало ся військо з Трапезунта, але воно по дорозї розбігло ся. До сього часу кубанський уряд встиг скласти ся з соціалїстичних груп, але се большевиків не зупинило. Підїшовши до Катеринодару, вони післали кубанському урядови ультимат з вимогою відмовитись від влади на протязї трьох годин. Почекавши годин зо двї, не давши навіть можливости обговорювати ультимат, большевики розпочали бомбардуванне Катеринодару. Тодї кубанське військо обїшло большевиків з тилу й напало на них з усіх боків. Большевики стали кидати зброю і втікати з Новоросійська. Але большевикам дуже потрібна Кубань з того боку, що там є досить хліба, й вони знов готують ся до боротьби. Є відомости, що зараз большевики мають кілька панцирних потягів, гармат і иншої зброї й, навербувавши за гроші нових вояків, вирушили в новий похід (Нар. В.).

Поворот на Україну українських переселенців. Газета „Боротьба“ оповїдає, що на ст. Чубівка, що коло Бірзули, вже пройшла партія Українців-збігців, які повтікали зза Уралу та Каспію і повертають на Україну. Вони оповїдають, що в Росії Великороси страшенно утїсняють наших селян, а потім і не дають просто життя, вигоняючи їх геть з Росії. На Сибїру нашим емігрантам робить ся також щось подібне, але вже з боку Кіргїзів та инших півдиких народів. Сунеть ся лавою наша селянська маса зза Каспію, бо й там не дають жити, заоряють, палять.

Недовірре Щербачову. До військового міністра надїшла заява від 26 українського корпусу, в якій освїтлюеть ся діяльність бувшого командуючого українським фронтом Щербачова та взагалї штабу фронту. Зараз же після оголошення 4-го Універсалу Щербачов повідомив Центральну Раду, що він складає уновнаваженне командуючого всім українським фронтом і залишає за собою керуванне лише румунським, при чїм зазначив, що буде виконувати розпорядки української влади

лише настїльки, наскїльки вони будуть торкати ся українського війська, а щодо військ инших національностей, виконуватиметь ся розпорядки відповідних урядів. Після сього українські корпуси—10 і 26 відмовили ся виконувати розпорядки Щербачова. Взагалї після 4-го Універсалу особливо розпорядки Щербачова часто були шкідливі для українського війська. Так напр. багато майна з українських частин він передавав Полякам, мусульманам, добровільним віддїлам і т. ин. Заява підписана комісаром 26 корпусу та членом Ради 9-ої армії (Нар. В.).

Бібліографія.

Календарик для Сїчових Стрільців і Жовнірів-Українців 1918. Виданне „Українського Жіночого Комітету помочи для ранених“ у Відні. Стор. 160. Ц. К. 1-80.

Зміст: Василь Семак. Воскресла Україна! (вірш); календарій; Олена Журлива. Народе мій! (вірш); Андрій Бабюк. Шляхом правди; Микола Вороний. За Україну! (марш); Сашко. З моїх споминів; Юра Шкрумеляк. Поле бою (вірш); С. Кабаровська. Прямуй до світла! С. Куликовський. Пора брать ся за роботу (вірш); Ул. Кравченко. Бодрім ся! Просвітна робота Українських Сїчових Стрільців на Волині; Володимир Геринович. Звідки пішла і як поширила ся назва Україна; О. Л. Др. Еуген Олесницький (Посмертна згадка); О. Галичанка. Школи для немічників-інвалідів; Стефанія Чубата. Його доля; Прїмавера доня. В далекий бій... О. Г. Змосковщений Панько; Вояцькі пісні з текстами: 1. Мобілізація вояків. 2. Новобранці. 3. Вимарш новобранців. 4. Прощанне вояка. 5. Виправа на війну. 6. По відходї вояка. 7. Вояцька кара. 8. Ранений вояк. 9. Розмова з конем вояка. 10. Дівчина над убитим вояком. 11. Ворон дає вістку про вояка; Листи з часів революції, писані до Українського Жіночого Комітету або за його посередництвом до родини; Олена Левидька. Революція і Україна. (Що таке революція? Розвиток її в Росії й на Україні. Користи для відродження України та її здобутки. Австрійська Україна та її змагання); Т. Демчишин. Осїнній промінь (вірш); Український Жіночий Комітет помочи для ранених у Відні; М. Алїськевич. Правні поради для жовнірів та їх родин; Як писати до полонених і посилати їм гроші, одїж, книжки; Де розвідувати ся про ранених, пропавших, убитих і полонених вояків, укінци вказівки, де можна купити українські книжки, передплатити українські часописи, й подані адреси важніших українських товариств і комітетів.

Для народу, зокрема для вояків доступніший сей календарик напр. від календаря „Просвіти“ у Львові. Інформаційні статейки й розвідочка В. Гериновича про те, звідки пішла і як поширила ся назва Україна, з одного боку, а передрук маршу Миколи Вороного й багата ілюстраційна частина з другого боку роблять сей календарик корисним для рядів українського воляцтва, для якого вигідний він і задля малого формату, та для народніх мас взагалї.

Замовляти можна також в адміністрації нашої часописи.

Українська Робітнича Газета, орган української соціал-демократії Австрії, почала виходити кожної суботи в Перемшлї (вул. Косцюшка ч. 5). Передплата квартално 2 К. 50 с., річно 10 К.

Відродженне, часопис для плекання міжнародніх і економічних взаємин між Австрією, Угорщиною й Україною, почало виходити від 1 квітня у Відні три рази на тиждень. Зї змісту виходить, що се виданне австрійських урядових або бодай півурядових кругів. Як що наше припущенне вірне, від усяких дотеперїшніх українських видань австрійських урядових сфер відбиваєть ся „Відродженне“ корисно доброю українською мовою, яку звичайно страшно насидують і занечищують усякими варваризмами в инших урядових виданнях. Видає і відповїдає за редакцію австрійський капітан Гуго Наґеле, під редакцією якого „Streffleurs Militärblatt“ і містив статї Українців і давав огляди видань про Україну, між иншим і Союзу.

**Купуйте дешеві й загально-доступні видання
Союза визволення України:**

	к.с.
1. В. Антонович. Хмельниччина в повісті Г. Сенкевича	—40
2. М. Богданович. Білоруське відродження	—40
3. Іп. Бочковський. Фінляндія та фінляндське питання	120
4. Вяч. Будзинівський. Як Москва нищила Україну	—60
5. М. Возняк. Наша рідна мова. З 18 портретами	—20
6. Пам'яті Івана Франка. Опис життя, діяльності й похорону. Зладив М. Возняк. З 12 малюнками	1—
7. Вол. Гнатюк. Національне відродження австро-угорських Українців (1772—1880 рр.)	—80
8. Вол. Гнатюк. Українська народна словесність	1—
9. Prof. M. Hruschewskyj. Die ukrainische Frage in historischer Entwicklung (Укр. справа в історичнім розвитку)	—50
10. Проф. М. Грушевський. Як жив український народ	—50
11. М. Грушевський. Якої автономії і федерації хоче Україна	—40
12. В. Дорошенко. У відповідь напасникам	—50
13. Вол. Дорошенко. Українство в Росії. Найновіші часи. З чис- ленними портретами	120
14. Пам'яткова книжка Союзу визволення України з 103 іл. Ціна 250 опр. прим.	370
15. О. Кириленко. Українці в Америці	—50
16. В. Короленко. Як упала царська влада в Росії	—60
17. О. Кобець. В Тарасову ніч. З образками	—50
18. О. Кобець. З великих днів. З образками	—50
19. М. Кордуба. Північно-західна Україна	2—
20. Др. І. Крип'якевич. Українське військо. З малюнками	—40
21. Dr. E. Lewuskyj, Galizien	—60
22. Др. Е. Левицький. Листи з Німеччини	—80
23. Др. М. Лозинський. Галичина в життю України	—60
24. М. Лозинський. Іван Франко. З портретом Ів. Франка	1—
25. Др. М. Лозинський. Михайло Павлик	—40
26. Др. Осип Назарук. Слідами Українських Січових Стрільців. З малюнками	350
27. Ів. Павлюк. Просвітна справа на селі	—60
28. Др. Іван Пулюй. Ukraina und ihre internationale politische Bedeutung	—80
29. St. Rudnyukyj. Ukraina. Land und Volk. Br. 10— в полотні	12—
30. О. Скоропис-Іолтуховський. Значінне самостійної України	—20
31. Проф. С. Томашівський. Церковний бік української справи	—30
32. М. Trotzkyj. Die ukrainische national-politische Bewegung	—50
33. М. Троцький. Литовці	—40
34. М. Троцький. Як прийшло в Росії до революції	—60
35. V. Shoma-Dovskij. Ukrajina i Ukrajinci (по хорватськи)	1—
36. Др. Л. Цегельський. Русь-Україна і Московщина-Росія	—80
37. Др. Андрій Чайковський. Петро Кошаревич Сагайдачний	—40
38. Чужинці про українську справу	—40
39. Т. Шевченко. Кобзарь. 2-й випуск	1—
40. Проф. І. Шишманов. Роль України в болгарським відродженню	—20

Набувати можна отсі всі книжки в Адміністрації видань Союзу
визволення України. Wien, VIII., Josefstädterstr. 79, II, St., T. 6.
На жаданне висилаєть ся поштовий чек ч. 107.090.

Найновіша збірка новель

Михайла Яцкова:

ДАЛЕКІ ШЛЯХИ

саме вийшла накладом „Всесвітньої Бібліотеки“ і містить 22 новелі та нариси передвоєнної і воєнної доби і коштує всього 2 корони. Крім того видала „Всесвітня Бібліотека“:

№ 1/3. Фрідріха Шіллера: Поезії, вип. I і II з передмовою проф. О. Грицяя, в перекладі Цезара Бідила, О. Грицяя, Д. Йософовича і д-ра Ів. Франка Ц. К 1.60

№ 4/6. Олександра С. Пушкіна: Драматичні твори, в перекладі, з передмовою та поясненнями д-ра Івана Франка (Се остання праця-переклад нашого великого письменника) „ „ 3.—

№ 7/8. Йогана В. Гете: Герман і Доротея, поема з німецького народного життя з кінця XVIII ст. в перекладі д-ра Івана Франка (саме вийшла з друку) „ „ 1.60

На поштову оплату треба післати: 20 сот. на звич. оплату і 50 сот. на поручену посилку.

Замовляти у Івана Калиновича в Бориславі, в Книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, Ринок ч. 10 або в адміністрації Вістника, Wien, VIII, Josefstädterstr. 79.

Накладом „Союзу визволення України“ вийшла велика книга д-ра Степана Рудницького, проф. університету у Львові, п. з.

**UKRAINA, LAND
UND VOLK**
(Україна, край і нарід).

Се перший більший твір в німецькій мові, що займаєть ся Україною, значить цілим полуднем східної Європи, та гарно вповнює прогалину, яка була досі в науці географії. Книжка повинна найти ся в руках кожного інтелігентного Українця.

Ії зміст такий: Україна як географічна одиниця. І кн. Фізична географія. Положенне й великість. Чорне море й його побережа. Загальний огляд будови поверхні України. Українські верховини. Українські височини. Українські низи. Ріки й річки України. Український клімат. Ростинний і звірний світ України. II кн. Антропогеографія. Етнографічні границі України. Число й розміщенне Українців по їх землі. Український народ як антропогеографічна одиниця. Загальні замітки. Антропологічні прикмети Українців. Українська мова. Історично-політичні традиції та змагання Українців. Українська культура. Взаємини між землею й народом України. Економічно-географічний огляд України. Ловецтво й рибальство. Лісове господарство. Хліборобство. Садівництво й городництво. Скотарство. Мінеральні багатства. Промисл. Торговля й комунікація. Области та селитьби України. Спис важнійшої літератури та докладний показчик імен і річей.

До книжки додано 6 карт: поглядову фізичну карту України 1:5000000, геологічну, тектонічно-морфологічну, кліматичну, ростинно-географічну й етнографічну карту східної Європи 1:10000000.

Замикають книжку 40 образків, що представляють краєвиди й народні типи України.

Виданне дуже гарне та старанне. Карти й образки виконані дуже добре. Ціна в порівнанню до величезних коштів накладу невисока: 10 кор. за брошурований примірник, а 12 К за примірник у гарній синій оправі з золотими витискама.

Приймаєть ся **Всесвітню Бібліотеку** а саме на передплата на такі вип.:

Аристофана: **Хмари**, грецька комедія в перекладі Тараса Франка. Кінчить ся друкувати.

В. Короленка: **Без язика**, оповіданне в авторизованім перекладі П. Дятлова. Друкуєть ся.

Д-ра Д. Донцова: **Українська державна думка і Європа**, політична розвідка. Друкуєть ся.

Юрія Кміта: **Два циклі**, новелі з бойківського життя, з вступом про автора. Приготовляєть ся.

Марк Твейна: **Веселі оповідання**, в перекладі Петра Франка. Приготовляєть ся.

:-: Передплата на отсих :-: **12 Корон** (в подрібній про-
пять випусків виносить **12 Корон** (дажї ціна їх буде
більшою), а що бажаємо означити висоту накладу, — просимо
надсилати передплату і зголошення на адресу:

— — Івана Калиновича в Бориславі. — —

Від адміністрації.

З сим числом розсилаємо чеки ч. 107.090 і просимо
вирівняти та відновити передплату. Адміністрація.

ЗАМОВЛЯЙТЕ, ПОКИ НЕ ВИПРОДАНО, КНИЖКИ:

1. Атаманюк. Як сурми заграли до бою	K 1.—	67. Кулик. Писання	K —20	127. Етнографічний збірник наук. тов. імені Шевченка. 37 томів разом	K 149.60
2. Бах. Економічні нариси	1.80	68. Куліш. Крапанка Русинам і Полякам	—40	1. Різдяні святки на Чорномор'ї. Галицькі народні казки. Українські людські вигадки. Програма до збирання відомостей про українсько-руський край і нарід, уложена членами Наук. Тов. імені Шевченка	3.30
3. Березон. Мужичькі оповідання	—20	69. Магомет і хадиза	—60	2. Лірики, ліричні пісні, молитви, слова і т. ін. з пов. Буцацького. Замітки етнографічні з Угорської Русі. Чорноморські нар. казки й анекдоти	3.30
4. Биховський. Межі капіт. в селськ. кооп.	1.—	70. Леვენко. Per pedes apostolorum	1.20	3-4. Етногр. матеріал з Угорської Русі, т. I—II (легенди, новелі, казки, байки, оповідання про історичні особи, анекдоти), по K 3.30	6.60
5. Богданко. Козак Войнарівський на Сибірі	—20	71. Левіцький. Баба Параска та баба Палашка	—20	5. Народна гутірка з поводу коронації. З народної памяти по панщину. Гуцульські примівки. Людові вірування на Підгір'ю. Фольклорні матеріали	4.40
6. Біблія, російська і українська, кожда по	8—	72. Левіцький. Поміж ворогами	1.20	6. Галицько-руські анекдоти	4.40
7. Будзиновський. Гадяцькі постулати і Виговський	—60	73. Левіцький. Рибалка Панас Круть	—40	7. Галицькі народні казки	2.20
8. Будзиновський. Козаки у Руданського	—30	74. Маковей. Поезії	—40	8. Галицькі народні новелі	2.20
9. Будзиновський. Козацькі часи в нар. пісні	3.—	75. Маркс і Енгельс. Комуніст. маніфест	—40	9. Етногр. матеріали з Угорської Русі, т. III	3.30
10. Марко Вовчок. Два сини. Оповідання	—40	76. Мартович. Війт. Смертельна справа	—20	10, 16, 23, 24, 27, 28. Галицько-руські нар. приповідки. Три томи, кождий у двох вип. I—K 8.80; II—K 7.70; III—K 7.70	23.—
11. Володиславич. Оряи	2.70	77. Матерне слово. Перша читанка	—70	11. Галицько-руські народні пісні з мелодіями	6.60
12. " Філістер. Драма	—75	78. Мицюк. Веремієвська буча	—30	12-13. Галицько-руські народні легенди I—II по 3.30	6.60
13. " Зяті. Філістер	1.50	79. Мопаан. Історія одної дівчини і інші	—40	14. Оповідання Р. Ф. Чмихала	4.40
14. Вольський. Галька. Опера	—60	80. Навроцький. Твори, т. I	2.40	15, 33-34. Знадобки до укр. демонології, т. I K 4.40; II, вип. 1 K 3.30; вип. 2 K 3.30	11.—
15. Гамсун. Голод. Роман	2.70	81. На теми дня з 1910 р.	—30	17-19. Коломийки, т. I—III по K 4.40	13.20
16. Гаршин. Маларі. Оповідання	—10	82. Нечасв. Незвичайні дива природи	—40	20. це не готовий.	
17. Гейне. Книга пісень	1.60	83. Оделькович. Укр. писання	—20	21-22. Галицько-руські народні мелодії зібрані на фонограф, по K 6.60	13.—
18. Глібов. Байки	—10	84. Овншкевич. Руська бібліотека, т. 3	3—	25. Етногр. матеріали з Угорської Русі, т. IV	3.30
19. Гоголь. Вечерниці на хуторі під Диканьк.	—50	85. Орлик. Наші герої	1.20	26. Народні оповідання про опришків	4.40
20. " Вій	—60	86. Оповідання з історії вел. франц. револ.	—50	29, 30. Етногр. матеріали з Угорської Русі, т. V, VI, по 4.40	8.80
21. " Мертві душі	3.60	87. Подолицький. Ремесла і фабрики на Україні	2.—	31, 32. Похоронні голосіння. Похоронні звичаї і обряди	5.50
22. " Сорочинський ярмарок	—60	88. Порш. Про автономію України	—60	35-36. Колядки і щедрівки, т. I—II	9.—
23. Гомерова Одиссея. Перша частина	2.40	89. Поссе. Національна автономія і всесвітня федерація	—40	37-38. Українські нар. байки (збірний епос), т. I—II	8.80
24. " Друга	2.—	90. Потапенко. Задля хазяйства	—20		
25. Граб. Доля	—40	91. Пушкин. Драматичні твори	3.—		
26. " З чужого поля	—40	92. Руданський. Твори в 7 томах	10.—		
27. " Пролісок	—40	93. Руська письменність в 21 томах	52.50		
28. Грушевський. Історія України Русі. 7 томів (кождий том окремо 10 корон) разом	60.—	1. Котляревський, Артемовський-Гулак, Гребінка			
29. Грушевський. З біжучої хвилі (1905-6 рр.)	2.—	2-3. Квітка Основяненко			
30. " Українська мова й школа	—48	4. М. Пашкевич, Головацький			
31. Грушка. Двійчі охрещена. Оповідання	—70	5. Устїянович, Могилянський			
32. Геринювич. Про воздух	—30	6. Метлинський, Костомарів			
33. Геге. Герман і Доротея	1.60	7-8. Шевченко			
34. " Гелена і Фавст	1.20	9-14. Куліш			
35. " Іфігенія в Таврії	—60	15-16. Іс. Воробкевич			
36. Іорький. Міцане. Драма	1.—	17. Глібов, Климкович, В. Пашкевич			
37. " Мальва і інші оповідання	3.10	18. Ол. Стороженко			
38. " Садгати. Очерки	1.60	19-21. Руданський. Кождий том	2.50		
39. Ірїмм. Казки	—50	94. Свідерський. Економічні нариси	—80		
40. Іуцков. Уріель Агоста	1.50	95. Слово о полку Ігоревім у вірш, переклад.	—80		
41. Данилевський. Збігні з Новоросії	2.—	96. Смаль-Стопцький. Граматика укр. мови	2.40		
42. Демокр. республіка. Народне правління	—30	97. Співаник, ч. I 30 с.; II—30 с.; III—40 с.	1.—		
43. Дикштайн. Хто з чого живе	—25	98. Старицький. В темряві. Драма	—50		
44. Дікенс. Олівер Твіст	2.60	99. Терещківський. Галицько-руське письменство	1.50		
45. Доде. Королі на вигнанню	1.20	98. Толстой. Лист до царя Миколи II	—30		
46. " Фромонт і Ріслер	3.60	99. " Три питання і інші оповід.	—30		
47. Достоевський. Грач	2.30	Турженев. Ася	—60		
48. Доденко Хто народова ворог	—40	" Батьки і діти	2.50		
49. Драгоманів. Два учителя	—60	" Весняні води	2.—		
" Козаки	—45	" Кляра Міліч	1.—		
" Михайло Костомарів	—24	" Муму	—50		
" Листи до Ів. Франка, т. I	5.20				
" " т. II	6.20				
" Літерат. суспільні партії	—60				
44. Драгоманов. Нові українські пісні про гром. справи	3.80				
" Опов. про заздох богів	—30				
45. Драгоманов. Письма Кавелина й Турженева	3.—				
46. " Про укр. казаків, Татар та Турків	—30				
47. " Рай і поступ	1.20				
" Швайцарська республіка	—24				
" Шевченко, українофіли і соціялізм	2.—				
Дрепер. Історія боротьби віри з наукою	1.—				
Енгельс. Людвіг Фабрбах	—75				
" Початок родини	2.30				
Еркман-Шатріан. Пані Тереза	1.60				
48. Жуковецька. Імпресії	—50				
49. Закон о крест'янском разореніи	—50				
50. Залізняк. Російська Україна й її відродженне	—40				
51. Загородний. Бунт в селі Вишнівці	—30				
52. Зінківський. Писання. Т. I K 2.40, т. II 2	4.40				
53. Збірка „Вільного Слова“	—50				
54. З великих днів Богдана Хмельницького	—30				
55. Зоря. Журнал. Річніки з 1894 і 1897 рр. по	16.—				
56. Ідеали, теорія і принципи кооперації	—60				
57. Кауцький. Соціальна революція	1.50				
58. Квітка-Основяненко. Перекотиполе	—40				
59. Кенан. Сибір	2.40				
" Кобець. П'єси П'явника	—25				
60. Коваленко. Вишнівська справа	—60				
61. " Вічний календар	—40				
62. " Клопіт у селі Віляшівці	—16				
63. " Море	—40				
64. " Хто такий Шевченко	—20				
65. Королів. Як вибрати коня	—40				
66. Короленко. „Ліс шумить“	—30				
" Кузик. Про кооперацію, її теорію і значінне	—50				

Річніки „Вістника Союзу визволення України“ 1914—15, 1916 і 1917 по 15 К, разом 45 К.

При замовленню просимо долучати десять (10) відсотків на пересилку гроші вислати наперед. До одержання грошей замовлень не полагоджуєть ся.

Замовляти й гроші вислати на адресу: **Wistnyk, Wien, VIII, Josefstädterstr. 79.**

Зміст: В перші роковини Української Центральної Ради. — Клям Поліщук. Вище, вгору! (вірш). — Проф. М. Грушевський про холмську й бесарабську справу. — Справа мирового договору на засіданнях Малої Ради. — Полонний Іван Павлюк. Красновоєнна сторінка з життя київської міської ради. — В. Миколаїв. В справі української загальної національно державної організації в Австро-Угорщині — З голосів німецької преси про Україну — Полонний Микола Капельгородський. Правда! Де ти? (вірш). — Заклик Бойової Управи збірної станції Української Армії. — Закон про громадянство Української Народньої Республіки. — Іп. Бочковський. Національна справа. I. Національно-визвольні рухи нового часу й визвольники (Кінець). — Вісти. — Бібліографія.